

ŁUKASZ ORŁOWSKI¹, ŁUKASZ SZYMAŃSKI²

Nadzór nad przetwarzaniem danych osobowych przez Trybunał Stanu jako naruszenie niezależności sądu³

Wpłynął: 9.11.2023. Akceptacja: 24.01.2024

Streszczenie

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej sytuuje obowiązki spoczywające na organach władzy publicznej w granicach, w jakich mogą one przetwarzać dane osobowe, co jest niewątpliwym wzmocnieniem praw jednostki. Konstytucyjne ograniczenie zostało wyznaczone zarówno przez zasadę legalizmu, jak i zasadę demokratycznego państwa prawnego. Ustalenie administratora danych osobowych, a także inspektora ochrony danych osobowych w związku z postępowaniem trybunalskim, staje się istotne z punktu podmiotu, którego to dane są przetwarzane. Określenie Trybunału Stanu jako administratora danych osobowych nowelą ustawy o Trybunale Stanu prowadzi do przypisania temu organowi licznych obowiązków wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.

Działając jako organ upoważniony do przetwarzania danych osobowych, Sąd odpowiada także za zgodność ich przetwarzania z prawem. Trybunał Stanu jest gwarantem realizacji praw i wolności jednostek, których to dane są przetwarzane w ramach prowadzonych przez niego działań.

Słowa kluczowe: prawo konstytucyjne, Trybunał Stanu, ochrona danych osobowych, administrator ochrony danych osobowych, niezależność.

¹ Dr Łukasz Orłowski – Uniwersytet Dolnośląski (Polska); e-mail: orlowskilukasz@gmail.com; ORCID: 0000-0001-6368-3046.

² Łukasz Szymański – Uniwersytet Rzeszowski (Polska); e-mail: szymanski@wp.pl; ORCID: 0000-0002-0921-0421.

³ Badania wykorzystane w artykule nie zostały sfinansowane przez żadną instytucję.

ŁUKASZ ORŁOWSKI, ŁUKASZ SZYMAŃSKI

The State Tribunal Supervision over the Processing of Personal Data as a Violation of Judicial Independence⁴

Abstract

The Constitution of the Republic of Poland provides for obligations vested with public authorities within the limits, within which they are entitled for processing of personal data, which undoubtedly contributes to consolidation of rights of an individual. This constitutional limitation has been established by the principles of legalism and democratic state of law. Determination of a personal data controller as well as an inspector for protection of personal data in reference to proceedings before the Tribunal of State becomes relevant from perspective of a personal data subject. Determination of the Tribunal of State as personal data controller by virtue of an amendment to the Act on the Tribunal of State results in imposition of a number of obligations based on the Regulation (EU) 2016/79 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC. Acting as the body authorized for processing of personal data, the Tribunal is also responsible for compliance of the processing with applicable regulations. The Tribunal of State is the guarantor of exercise of rights and liberties vested with individuals, whose data are subject to processing within the scope of its activities.

Keywords: constitutional law, The Tribunal of State, protection of personal data, personal data controller, inspector for personal data protection.

⁴ The research in this article has not been supported financially by any institution.

Wprowadzenie

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej sytuuje obowiązki spoczywające na organach władzy publicznej w granicach, w jakich mogą one przetwarzać dane osobowe, co jest niewątpliwym wzmocnieniem praw jednostki. Konstytucyjne ograniczenie zostało wyznaczone przez zasadę legalizmu, jak również – zasadę demokratycznego państwa prawnego.

Wydaje się, że ustalenie administratora ochrony danych osobowych, a także inspektora ochrony danych osobowych w związku z postępowaniem trybunalskim, staje się istotne z punktu widzenia podmiotu, którego dane są przetwarzane. Sama nowela ustawy o Trybunale Stanu prowadzi do przypisania temu organowi licznych obowiązków, wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE. Sąd nad notablami jako organ władny do przetwarzania danych odpowiadać będzie za zgodność z prawem owego przetwarzania. Trybunał Stanu stanie się gwarantem realizacji praw i wolności jednostek, których dane są przetwarzane w ramach prowadzonych przez niego postępowań.

Z uwagi na pozycję sądu nad notablami warto podjąć próbę odpowiedzi na pytanie badawcze, czy Trybunał Stanu może funkcjonować jako sąd, który spełnia przesłanki ustanowione przez ustrojodawcę. Sąd wypełniający zadania orzecznicze, pełniący funkcje gwarancyjne w stosunku do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Badacze podejmą również próbę odpowiedzi na pytanie, czy sąd nad notablami sprawuje wymiar sprawiedliwości, analizując relację, jaka występuje pomiędzy Trybunałem Stanu, władzą sądowniczą, wymiarem sprawiedliwości i sądami. Autorzy zbadają też, czy ustanowienie Krajowej Rady Sądownictwa organem nadzoru w zakresie przetwarzania danych osobowych przez Trybunał Stanu nie osłabia niezależności Trybunału Stanu, który musi być organem niezależnym, o mocnej pozycji ustrojowej.

Pojęcie wymiaru sprawiedliwości

Pojęcie „wymierzanie sprawiedliwości” koegzystuje i ewoluuje wraz z rozwojem kultur i społeczeństw⁵. Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości jest jedną z fundamentalnych funkcji wykonywanych przez państwo, uznawane jest za konstytucyjne dobro, które może uzasadniać ograniczanie innych dóbr⁶. W literaturze przedmiotu postuluje się za uznawaniem tej definicji jako określonego i szczególnego kierunku funkcjonowania państwa oraz odróżnienia go od terminu „wymiar sprawiedliwości” czy też bardziej ogólnego pojęcia „wymierzanie sprawiedliwości”.

Każde państwo ma powinność utworzenia katalogu zakazów czy nakazów określonego działania, czy też zaniechań, „któremu będzie wierny każdy system norm, ucieleśniający wartości systemu prawnego”⁷. Reguły te winny wynikać z określonych idei, do których prawa powinny się zbliżać⁸. Normy te muszą być utworzone zgodnie z demokratycznymi procedurami legislacyjnymi, jak również powinny być jasne i zrozumiałe dla ich adresatów. Wyartykułowanie reguł z uwagi na powyższe założenia, jak słusznie zauważa Krzysztof Piasecki, „wiąże się dopiero z konfliktami, sporami i różnicami w poglądach, które mogą zostać rozstrzygnięte”⁹. Kryterium rozwiązania, służące do zdefiniowania pojęcia „sprawowanie wymiaru sprawiedliwości”, przyjmuje również obowiązująca ustawa zasadnicza, która posługuje się definicją podmiotową wymiaru sprawiedliwości. W jej myśl wymiarem sprawiedliwości jest jedynie działalność sądów, a za jedyną przesłankę „dookreślającą to pojęcie przyjmuje się podmiot wiążąco rozstrzygający – sąd”¹⁰. Wobec powyższego pojęcie „wymiar sprawiedliwości” przyjęte w polskim prawodawstwie koresponduje z władzą sądowniczą¹¹ i sądami. Z kolei w polskiej literaturze przed-

⁵ Pojęcie wymiaru sprawiedliwości pochodzi z łacińskiego terminu *iuris dictio, ius dicere*, co oznacza orzekanie prawa. Zob.: M. Kuryłowicz, *Słownik terminów, zwrotów i sentencji prawniczych łacińskich oraz pochodzenia łacińskiego*, Kraków 2002, s. 52. Już Arystoteles zauważył, że cechą swoistą ludzi jest to, że mają poczucie tego, co jest sprawiedliwe, a co niesprawiedliwe i wspólnie im rozumienie sprawiedliwości tworzy *polis*. Zob.: Arystoteles, *Polityka*, tłum. L. Piotrowicz, Wrocław 1953, s. 8.

⁶ Zob.: M. Zubik, *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w świetle Konstytucji i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, „Przegląd Sądowy” 2005, 3, s. 7.

⁷ Zob.: J. Rawls, *Teoria sprawiedliwości*, tłum. M. Panufnik, J. Pasek, A. Romaniuk, Warszawa 1994, s. 323.

⁸ Ibidem.

⁹ Zob.: K. Piasecki, *Leksykon prawa konstytucyjnego, 100 podstawowych pojęć*, red. A. Szmyt, Warszawa 2010, s. 652–653.

¹⁰ Zob.: J. Skupiński, *Gwarancje prawidłowości orzekania na tle sporu o pojęcie wymiaru sprawiedliwości*, „Państwo i Prawo” 1972, 8–9, s. 83. Zdaniem A. Olechno sprawowanie wymiaru sprawiedliwości jest to działalność państwa realizowana przez niezależne sądy polegająca na rozstrzyganiu konfliktów prawnych w oparciu o obowiązujące przepisy prawa. Zob.: A. Olechno, *Władza sądownicza. Wymiar sprawiedliwości*, [w:] M. Grzybowski (red.), *Prawo konstytucyjne*, Białystok 2008, s. 315.

¹¹ Zdaniem Bogusława Banaszaka i Haliny Zięby-Zaluckiej „w doktrynie prawa konstytucyjnego pojęcie władzy sądowniczej jest różnie rozumiane, a ponadto wielu autorów stara się ustalić jego znaczenie przez związek z pojęciem wymiaru sprawiedliwości. Większość definicji władzy sądowniczej i wymiaru

miotu interpretuje się istotną – z punktu widzenia niniejszej publikacji – definicję w sposób podmiotowy¹², przedmiotowy¹³ lub mieszany¹⁴. W badanej kwestii wypowiedział się również Trybunał Konstytucyjny, podkreślając, że wymiar sprawiedliwości należy raczej postrzegać przedmiotowo – jako czynność polegającą na rozstrzygnięciu konfliktów prawnych, a nie podmiotowo – jako wyłączną właściwość organów sądowych¹⁵. Zaznaczono, że sądowy wymiar sprawiedliwości nie oznacza, aby wszelkie spory dotyczące sytuacji jednostki musiały być rozstrzygane przez organ o nazwie sąd, pomimo to sądom winna być nadana pozycja nadrzędna¹⁶.

sprawiedliwości zawiera wspólne jądro, którym jest uznanie, że w obu przypadkach chodzi o szczególny rodzaj postępowania, czego rezultatem jest wiążące rozstrzygnięcie sporu prawnego, dokonane przez niezależny organ państwowy na podstawie powszechnie obowiązującego prawa”. H. Zięba-Zalucka, *Władza ustawodawcza, wykonawcza, sądownicza w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2002, s. 271. Pojęcia stosowane w poszczególnych tekstach konstytucyjnych, jak: „władza sądownicza”, „sądownictwo”, „wymiar sprawiedliwości”, mają znaczenie tylko funkcjonalne, wyróżniające działalności charakteryzujące się cechami szczególnymi, zazwyczaj przez przeciwstawienie ich egzekutywie i ustawodawstwu. Zob.: B. Banaszak, A. Preisner, *Prawo konstytucyjne*, Wrocław 1993, s. 195.

¹² Art. 175 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej odwołuje się jedynie do podmiotowej definicji wymiaru sprawiedliwości. Zob.: W. Sokolewicz, *Konstytucyjna regulacja władzy sądowniczej*, [w:] *Konstytucja, Ustrój, system finansowy państwa. Księga pamiątkowa ku czci prof. Natalii Gail*, Warszawa 1999, s. 157. Podmiotowe pojęcie wymiaru sprawiedliwości polega na wyszczególnieniu organu sprawującego wymiar sprawiedliwości, organu państwowego, który daje najlepsze gwarancje decyzji bezstronnych, niezawisłych, obiektywnych i pewnych w ramach ustaw. Zob.: Sagan, *Prawo konstytucyjne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1999, s. 191. Zgodnie z poglądem formalnym „działalność organów niebędących sądami nie jest wymiarem sprawiedliwości, a zastosowane przez organy nie będące sądami środki rozstrzygania są bez znaczenia”. Na mocy definicji formalnej nie ma pozasądowego wymiaru sprawiedliwości, S. Włodyka, *Ustrój organów ochrony prawnej*, Warszawa 1975, s. 47.

¹³ Zaznacza się, że wymiar sprawiedliwości precyzowany jest jako działalność państwa opierająca się na wiążącym rozwiązywaniu sporów o prawo, w których jedną ze stron jest jednostka albo podmiot zbliżony. Zob.: L. Garlicki, *Art. 175*, [w:] idem (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. IV, Warszawa 2005, s. 4; zob. też: M. Zubik, *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości...*, s. 7–8. W zakresie podmiotowym za wymiar sprawiedliwości uznaje się wiążące rozstrzygnięcie konfliktów ze stosunków prawnych. Zob.: J. Zaleśny, *Charakter prawny Trybunału Stanu, „Przegląd Sądowy”* 2007, 7–8, s. 53–54. Rozstrzygnięcie sporów powinno odbywać się w dany sposób. Zapadłe rozstrzygnięcie staje się autorytatywne, jest zabezpieczone zastosowaniem przymusu państwowego. Zob.: K. Marszał, *Postępowanie przed organami państwa*, Warszawa 1982, s. 81–82; por. J. Skupiński, op. cit., s. 84; por. też S. Włodyka, op. cit., s. 48. Definicja przedmiotowa przywiązuje mniejszą wagę do podmiotowego aspektu zagadnienia. Interesuje się natomiast sposobem i przedmiotem działania.

¹⁴ J. Zaleśny, *Charakter prawny...*, op. cit., s. 53. Zgodnie z definicją mieszaną „wymiar sprawiedliwości”, „to funkcjonowanie sądów prowadzające się do wiążącego rozstrzygnięcia konfliktów. W pojęciu tym łączy się kryterium podmiotowe – sąd – z przedmiotowym – funkcjonowanie w zakresie rozstrzygnięcia konfliktów prawnych”. K. Marszał, *Postępowanie...*, s. 81.

¹⁵ Zob. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 marca 1996 r., K 11/95, OTK ZU 1996, nr 2, poz. 9.

¹⁶ J. Jaskiernia, *Sądownictwo powszechne – założenia konstytucyjne i reforma dostosowawcza*, [w:] W. Skrzydło (red.), *Sądy i trybunały w konstytucji i praktyce*, Warszawa 2005, s. 37–38; zob. też: J. Oniszczyk, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Zakamycze 2000, s. 736–737. Sąd Konstytucyjny zaznacza również, że wymiar sprawiedliwości pełni też Trybunał Stanu, orzekając o odpowiedzialności karnej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, jak również członków Rady Ministrów. Zob.: M. Zubik, *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości...*, s. 5–6. Staje się on organem

Trybunał Stanu jako organ niezależny

Niezależność jest fundamentem, na którym opiera się sądownictwo w demokratycznym państwie prawnym. Gwarantuje ona realizację praw i wolności wszystkich podmiotów¹⁷. Niezależność owa może być w pełni realizowana jedynie w demokratycznych państwach prawa. Jej idea zakłada oddzielenie funkcjonalne i organizacyjne judykatury od pozostałych władz, zapewniając sądom samodzielność w orzekaniu i rozpoznawaniu spraw¹⁸, co jest gwarancją niezależności władzy sądowniczej¹⁹.

Analizowana w tej części publikacji zasada znajduje zastosowanie również do Trybunału Stanu²⁰, gdyż Konstytucja i ustawy zapewniają odrębność tego organu

sprawującym wymiar sprawiedliwości z chwilą podjęcia przez Zgromadzenie Narodowe uchwały w sprawie postawienia Prezydenta w stan oskarżenia lub przez Sejm uchwały o pociągnięciu członka Rady Ministrów do odpowiedzialności konstytucyjnej z jednoczesnym pociągnięciem go do odpowiedzialności karnej. Zob.: M. Zubik, *Trybunały po dziesięciu latach obowiązywania Konstytucji III RP*, „Przegląd Sejmowy” 2007, 4, s. 171; zob. też: idem, *Trybunał Stanu – stan Trybunału (Słów kilka o polskim sądzie nad notablami)*, [w:] A. Szmyt (red.), *Trzecia władza. Sądy i Trybunały w Polsce*, Materiały Jubileuszowego L Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Prawa konstytucyjnego, Gdynia 24–26 kwietnia 2008, Gdańsk 2008, s. 50. Przyjmując definicję przedmiotową pojęcia „wymiar sprawiedliwości”, jak również uznając jako podstawową funkcję „wymierzania sprawiedliwości” rozstrzygnięcie proceduralne wszelakich sporów prawnych, wraz ze sporami o treść działającego prawa, umożliwiłoby zaliczenie do wymiaru sprawiedliwości działalności Trybunału Stanu. Zob.: W. Sokolewicz, *Konstytucyjna regulacja...*, s. 158. Zdaniem J. Zalesnego wszelkie współskładające się na specyfikę Trybunału Stanu elementy nie rozwiewają do końca wątpliwości podmiotowych stronników wymiaru sprawiedliwości, że możliwe jest, iż poza *sensu stricto* zakreślonym sądownictwem czyhać mogą zagrożenia nie występujące w postępowaniu, sądowym. J. Zalesny, *Odpowiedzialność konstytucyjna w prawie polskim okresu transformacji ustrojowej*, Toruń 2004, s. 129–130. Z kolei według Dominika Wajdy „Trybunał Stanu nie powinien funkcjonować jako sąd karny dla członków Rady Ministrów, którzy obecnie mogą być pociągnięci do odpowiedzialności karnej obok odpowiedzialności konstytucyjnej”. D. Wajda, *Uwagi o potrzebie reformy Trybunału Stanu*, „Przegląd Sejmowy” 2008, 2, s. 127–132. Wydaje się, że realizuje on tym samym wymiar sprawiedliwości w definicji materialnej, nie zachowując jednakże tak silnych gwarancji w zakresie orzekania, z jakimi mamy do czynienia w systemach, co do zasady sądowych.

¹⁷ Zob.: J. Kuciński, *Konstytucyjny ustrój państwowy Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2003, s. 296; S. Paweła, *Zasada niezawisłości sędziowskiej w poglądach Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] *Konstytucja i gwarancje jej przestrzegania. Księga pamiątkowa ku czci prof. Janiny Zakrzewskiej*, Warszawa 1996, s. 143.

¹⁸ A. Szyszka, *Sądy i trybunały*, [w:] P. Chmielnicki (red.), *Konstytucyjny system władz publicznych*, Warszawa 2009, s. 241. Zdaniem Andrzeja Zielińskiego i Marka Zubika „niezbędna jest wola polityczna i zrozumienie tego, że właściwa praca sądownictwa jest podstawowym warunkiem siły państwa”, A. Zieliński, M. Zubik, *Przyszłość polskiego wymiaru sprawiedliwości*, Warszawa 2002, s. 15.

¹⁹ Zob.: J. Trzcziński, *Art. 173*, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. I, Warszawa 1999, s. 11. Zob. też: J. Zalesny, *Odpowiedzialność konstytucyjna w prawie polskim...*, s. 124.

²⁰ Zdaniem Janusza Trzczińskiego pojęcie niezależność sądów nie wyklucza rozumienia tej definicji jako synonimu niezawisłości sądów. Zob.: J. Trzcziński, *Art. 173...*, s. 12. Ustrojodawca realizuje zasadę niezależności Trybunału poprzez art. 199 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i ustawę o Trybunale Stanu, które mają gwarantować sądowi nad notablami niezależność od innych organów. Zob.: A. Grajewska, *Zasada niezawisłości sędziowskiej i niezależności sądów*, [w:] D. Dudek (red.), *Zasady ustroju III Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2009, s. 241 – niezależność od wpływu czynników politycznych

od innych władz²¹. Charakterystyczne jest, że *expressis verbis* formułę odrębności kojarzy ustrojodawca jedynie z władzą sądowniczą²². Z powyższego wynika zakaz przejmowania przez władzę wykonawczą i ustawodawczą kontroli nad sądowym i trybunalskim orzecznictwem²³. Prawodawca dopuszcza nadzór nad sądami sprawującymi wymiar sprawiedliwości poprzez instytucje pozasądowe, ale wyłącznie w sferze administracyjnej²⁴. Badaną w tej części publikacji odrębność rozumieć należy również jako odrębność funkcjonalną, co oznacza, że na tok funkcjonowania władzy sądowniczej nie ma wpływu ani władza ustawodawcza, ani władza wykonawcza, co stanowi gwarancję niezależności²⁵.

W kwestii niezależności organów państwowych wypowiedział się Wojciech Brzozowski, podkreślając, że „niezależność konstytucyjnego organu państwa oznacza wynikający z konstytucji nakaz ochrony tego organu przed ingerencjami innych podmiotów w sferę organizacji jego działania i wytyczania kierunków jego aktywności”²⁶. Badacz wyróżnia dwa sposoby wyrażania zasady niezależności w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał Stanu autor klasyfikuje jako „organ niezależny, wskazany wprost w konstytucji, a obowiązek poszanowania i ochrony jego niezależności przez władze publiczne powinien odnosić się do wszystkich aspektów jego funkcjonowania”²⁷.

Wydaje się, iż ustanowienie Krajowej Rady Sądownictwa organem nadzoru w zakresie przetwarzania danych osobowych przez Trybunał Stanu może powodować wpływ władzy ustawodawczej na działanie Trybunału. Uprzednie z kolei ograniczy lub pozbawi ten organ konstytucyjny gwarancji niezależności.

Obecna Krajowa Rada Sądownictwa nie może pełnić funkcji nadzorczych w zakresie przetwarzania przez Trybunał Stanu danych osobowych. W naszej ocenie Rada nie jest obecnie niezależnym organem konstytucyjnym, a podmiotem podporządkowanym władzy politycznej. Skoro Krajowa Rada Sądownictwa jest zależna od władzy ustawodawczej i wykonawczej, to nie spełnia przesłanek związanych z pełnieniem funkcji nadzorczych wobec Trybunału, który przetwarza

i społecznych, wewnętrzną niezależność członków czy niezależność w orzekaniu. Członkowie Trybunału Stanu w wydawaniu orzeczeń i wykonywaniu innych obowiązków nie podlegają innej władzy, lecz jedynie prawu.

²¹ Zob.: *ibidem*, s. 241 i n.

²² Zob.: J. Zaleśny, *Charakter prawny...*, s. 51.

²³ Zob.: *idem*, *Odpowiedzialność konstytucyjna w prawie polskim...*, s. 125; Z. Czeszejko-Sochacki, *Prawo do sądu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Ogólna charakterystyka)*, „Państwo i Prawo” 1997, 11–12, s. 98–99; J. Trzciński, *Art. 173...*, s. 11.

²⁴ Zob.: J. Zaleśny, *Odpowiedzialność konstytucyjna w prawie polskim...*, s. 203.

²⁵ Zob.: J. Trzciński, *Art. 173...*, s. 10.

²⁶ W. Brzozowski, *Niezależność konstytucyjnego organu państwa i jego ochrona*, Warszawa 2016, s. 282.

²⁷ *Ibidem*.

dane osobowe w ramach prowadzonych przez siebie postępowań²⁸. W naszej ocenie Rada w obecnym stanie faktycznym nie spełnia obiektywnych przesłanek, które wynikają z art. 47 Karty Praw Podstawowych. Aktualnie 15 członków Krajowej Rady Sądownictwa desygnowanych jest przez organ władzy ustawodawczej, co doprowadza do sytuacji, w której 23 z 25 członków tego organu nadana jest ona w sposób pośredni lub bezpośredni z namaszczenia politycznego. Wątpliwa wydaje się również legitymacja samych członków tego organu, których wybór został dokonany na mocy skrócenia kadencji członków wchodzących wcześniej w skład Rady.

Podniesioną problematykę zauważa Sąd Najwyższy: zaznacza, że „test niezależności od władzy wykonawczej i ustawodawczej obecnej Krajowej Rady Sądownictwa ma wynik negatywny, a zasiadający w nim w wyniku politycznego wyboru sędziowie, nie uzyskali mandatu do reprezentowania środowiska sędziowskiego”²⁹, gdyż nie cieszą się niezależnością od politycznych wpływów. Taka ocena członków Rady podważa niezależność tego organu³⁰.

Naszym zdaniem w oparciu o poczynione na kartach niniejszego opracowania wnioski należy zgłosić postulat *de lege ferenda* o powierzenie nadzoru Sądowi Najwyższemu nad przetwarzaniem danych osobowych w prowadzonych przed Trybunałem Stanu postępowaniach. W obecnym stanie faktycznym następuje bowiem ingerencja władzy ustawodawczej w działalność jurysdykcyjną Trybunału, a tym samym oddziaływanie przez nią na sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez tenże organ konstytucyjny.

Postulat powyższy trzeba ograniczyć do czynności sądowych Trybunału Stanu, nie może mieć on zastosowania do działań niemieszczących się w pojęciu „sprawowanie wymiaru sprawiedliwości”. Istotna wtedy będzie niezależna kontrola zgodnie z art. 8 ust. 3 Karty, a zatem w Trybunale musi zostać stworzony odmienny system, uwzględniający szczególną rolę i pozycję ustrojową Trybunału jako sądu. Tenże z kolei ukształtowany powinien być w ten sposób, by był sprawowany niezależnie.

²⁸ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 2019, sprawy połączone sygn. C-585/18, C-624/18 i C-625/18.

²⁹ Uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20.

³⁰ Zob. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 kwietnia 2008 r., sygn. K 40/07, OTK ZU 3A/2008, poz. 44.

Trybunał Stanu jako sąd

Obecnie panująca Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej nadaje pojęciu „władza sądownicza” znaczenie szersze aniżeli pojęciu „wymiar sprawiedliwości”³¹. Nie można zatem zamiennie posługiwać się zwrotami: „władza sądownicza” i „wymiar sprawiedliwości”³², wyrażnie bowiem zostały zróżnicowane zakresy definicji kategorii „wymiar sprawiedliwości” na węższy, bo obejmujący tylko funkcję sądów, oraz na szerszy – „władza sądownicza”, już nie dającej się zredukować w ujęciu strukturalnym do sądów tylko w ścisłym znaczeniu, a w ujęciu funkcjonalnym – do sprawowanego przez nie wymiaru sprawiedliwości³³.

W prawodawstwie unijnym Rozporządzenie³⁴ nie dookreśla pojęcia sądu, pozostawiając rozstrzygnięciu państw członkowskich, które organy spełniają przesłanki umożliwiające uznanie ich za sądy³⁵. Jesteśmy zdania, iż należy przeanalizować warunki, które przemawiają za sklasyfikowaniem organu jako sądu na gruncie polskiego prawodawstwa. Wydaje się bowiem, że możemy odszukać pewne reguły wspólne mające zastosowanie w postępowaniu trybunalskim, jak również w procedurze, co do reguły sądowej. Pierwszą będzie prawo do obrony – daje objętemu oskarżeniem możliwość profesjonalnego ustosunkowania się do stawianych zarzutów³⁶. Drugą stanie się zasada prawdy materialnej, będąc dyrektywą zgodności ustaleń z rzeczywistym stanem rzeczy. Jesteśmy zdania, że rzeczona reguła, jak również ustalenia faktyczne dokonywane przez Trybunał, przemawiają za rozpatrywaniem go jako sądu karnego. Porównując dwa segmenty władzy sądowniczej, należy dostrzec wspólną im zasadę bezpośredniości, gdyż, orzekając, Trybunał Stanu korzysta z dowodów, z którymi zetknął się bezpośrednio. Warta

³¹ Z. Czeszejko-Sochacki, *Zarys modelu polskiego Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] E. Zwierzchowski (red.), *Prawo i kontrola jego zgodności z Konstytucją*, Warszawa 1997, s. 88 i n.

³² W. Szyszkowski, *Trybunał Stanu*, [w:] Z. Witkowski (red.), *Prawo Konstytucyjne*, Toruń 1998, s. 312–313.

³³ W. Sokolewicz, *Konstytucyjna regulacja...*, s. 157. Zdaniem Dariusza Dudka, jeżeli wymiar sprawiedliwości w znaczeniu funkcjonalnym i podmiotowym polega na rozstrzyganiu konfliktów pomiędzy podmiotami prawnymi poprzez arbitra będącego organem władzy publicznej, niezależnym od innych organów władzy państwowej i od stron sporu, o zapewnionych gwarancjach personalnej niezawisłości sędziów. Rozstrzygnięcia te, są wiążące dla stron sporu, a niekiedy skuteczne i podlegają jedynie kontroli instancyjnej, z wyłączeniem ich weryfikacji poprzez organy władzy innego typu. Należy postawić pytanie na ile spełnia powyższą definicję obowiązujące unormowanie Trybunału Stanu i Trybunału Konstytucyjnego? Zob.: D. Dudek, *Trybunał Konstytucyjny jako organ władzy sądowniczej (uwagi o nowym uregulowaniu pozycji i kompetencji Trybunału)*, [w:] C. Banasiński, J. Oniszczyk (red.), *Trybunał Konstytucyjny*, Warszawa 1998, s. 152.

³⁴ Zob. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych).

³⁵ A. Grzelak, M. Wróblewski, *Ochrona danych osobowych w sądach i prokuraturze*, Warszawa 2019, s. 57.

³⁶ Zob.: A. Murzynowski, *Istota i zasady procesu karnego*, Warszawa 1994, s. 273.

uwagi jest też zasada jawności, gdyż rozprawa trybunalska jest jawna wewnątrznie i zewnętrznie, jak jej odpowiednik sądowy. Kolejnym elementem wspólnym postępowania sądowego i trybunalskiego stanie się skargowość. Trybunał, tak jak sąd, nie może wszcząć postępowania z urzędu. Przed Trybunałem zastosowanie znajdzie też zasada kontradyktoryjności, gdyż postępowanie trybunalskie realizowane jest w formie sporu równouprawnionych stron³⁷. Analizując dalej elementy wspólne sądów i Trybunału Stanu, zauważyć należy, że dokonują one swobodnej oceny dowodów, tymczasem nie są związane poleceniami osób trzecich. Wydaje się, że jedyną zasadą, która może tworzyć wątpliwości, jest instancyjność. W ujęciu pionowym nie ma ona zastosowania w postępowaniu trybunalskim. Niemniej jednak na gruncie komparatystycznym możemy odszukać postępowanie sądowe odbywające się w ramach jednego organu, a sama doktryna polskiego prawa konstytucyjnego nie uznaje tej reguły za warunek *sine qua non* postępowania. Nie jest ona też wskazywana w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jako bezwzględna. Wymienione zasady znajdują zastosowanie w postępowaniach sądowych, dlatego też uważamy, że postępowanie trybunalskie zachowuje wszelkie właściwości procedury typu sądowego. Różnicą świadczącą, że Trybunał Stanu nie jest sądem, zdaje się jedynie zakres reguł podmiotowych, uszczuplony do najważniejszych notabli państwowych. W zakresie przedmiotowym Trybunał orzeka o szczególnej odpowiedzialności – odpowiedzialności konstytucyjnej. Za wyjątek od ogólnej właściwości przedmiotowej należy uznać jednoczesne rozstrzygnięcie spraw z odpowiedzialności konstytucyjnej i spraw karnych.

Uważamy też, że elementem wspólnym, który występuje w procedurze sądowej, jak również postępowaniu trybunalskim, jest termin „sprawa”. To pojęcie jest postrzegane jako okoliczność będąca wyodrębnionym przedmiotem zainteresowania, który jest dla kogoś ważnym³⁸. Nazwa ta nie ma jednoznacznego terminu w doktrynie i w orzecznictwie. Pojęcie „sprawa” na gruncie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ma w dużym stopniu charakter autonomiczny³⁹. „Sprawą” w rozumieniu art. 193 ustawy zasadniczej jest postępowanie, którego przedmiotem stanie się realizacja konstytucyjnych kompetencji sądu⁴⁰. Z kolei sprawą w znaczeniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest „spór o prawo”, którego

³⁷ Zob.: W. Mendy, *Zasada kontradyktoryjności w praktyce sądów karnych*, „Palestra” 1990, 8–9, s. 41 i n.; zob. też: B. Bieńkowska, *Wybrane aspekty wzajemnej relacji zasady skargowości i kontradyktoryjności oraz ich wpływu na określenie formy procesu i kształtu sporu stron przed sądem*, „Przegląd Sądowy” 1997, 6, s. 49.

³⁸ Zob.: M. Chmaj, *Wolności i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2008, s. 245.

³⁹ M. Zubik, *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości...*, s. 10–11.

⁴⁰ Zob.: M. Wiącek, *Pytanie prawne sądu do Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2011, s. 66–67; zob. też: B. Szmulik, *Sądownictwo Konstytucyjne – ochrona konstytucyjności prawa w Polsce*, Lublin 2001, s. 64–76.

ochrony sądowej poszukuje jednostka⁴¹. Sprawy nie musi rozpatrywać organ nazwany sądem, lecz organ, który posiadać powinien szczególne właściwości organizacji i procesowania⁴².

Analizując dalej pozycję ustrojową sądu nad notablami, wsłuchajmy się w głos Mariana Filara: „dokonując wykładni funkcjonalnej właściwości rzeczowej Trybunału Stanu, podkreślić należy, iż odpowiedzialność konstytucyjna nie konsumuje odpowiedzialności karnej”⁴³. Dodając do powyższego pogląd Trybunału Konstytucyjnego, zaznaczający, że „odpowiedzialność konstytucyjna i odpowiedzialność za przestępstwo to dwa różne reżimy odpowiedzialności, które mogą być w pewnych, określonych konstytucją sytuacjach, stosowane jednocześnie przez Trybunał Stanu w stosunku do tych samych osób”⁴⁴. Zdaje się, że możemy uznać Trybunał za sąd w znaczeniu materialnym tego pojęcia.

Z tego powodu postrzegamy zasadę niezawisłości jako dotyczącą również sędziów Trybunału Stanu⁴⁵, gdyż ustrojodawca akcentuje ją w sposób tożsamy do zasady niezawisłości, której doświadczają sędziowie nie-trybunalscy.

⁴¹ Zob. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 maja 2000 r., K 21/99, OTK ZU 2000, nr 4, poz. 109. Z kolei zdaniem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka termin „spór” nie może być rozumiany nazbyt technicznie, ale należy mu nadawać bardziej znaczenie materialne niż formalne. Po drugie, spór dotyczyć może nie tylko istnienia faktycznego jakiegoś prawa, lecz również jego sposobu wykonywania i zakresu. Może on odnosić się zarówno do kwestii faktycznych, jak i kwestii prawnych. Po trzecie, spór powinien być autentyczny (rzeczywisty) i poważny. Zob.: P. van Dijk, [w:] P. van Dijk, F. van Hoof, A. Van Rijn, L. Zwaak (red.), *Theory and Practice of the European Convention on Human Right*, Antwerpia–Oxford 2006, s. 521–522.

⁴² W. Sokolewicz, *Konstytucyjna regulacja...*, s. 163.

⁴³ M. Filar, *Niektóre węzłowe problemy orzecznictwa Trybunału Stanu III Rzeczypospolitej*, [w:] *Ze sztafardem prawa przez świat. Księga dedykowana Profesorowi Więczyńskiemu Józefowi Wagnerowi von Igelgrund z okazji 85-lecia urodzin*, Kraków 2002, s. 74.

⁴⁴ Zob. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 lutego 2001, P.12/00, OTK ZU 2001, nr 3, poz. 47; por. J. Wróblewski, *Trybunał Stanu. Delikt konstytucyjny*, Warszawa 1985, s. 17.

⁴⁵ Do najważniejszych ustrojowych gwarancji niezawisłości osoby sprawującej funkcję członka Trybunału Stanu należy zaliczyć:

- podległość Konstytucji oraz ustawom, członek Trybunału jest uprawniony i zobowiązany do dokonywania wykładni prawa w celu rozstrzygnięcia sprawy, zob.: K. Jaśkowski, *Kilka uwag o niezawisłości sędziowskiej*, [w:] *Państwo prawa. Administracja. Sądownictwo. Prace dedykowane prof. dr hab. Januszowi Łętowskiemu*, Warszawa 1999, s. 294;
- kształt zasady wybieralności do Trybunału Stanu;
- nieodwołalność, która jest powiązana z kadencyjnością izby niższej parlamentu, co jednak nie jest elementem osłabiającym niezawisłość;
- dietę;
- organizacyjne warunki sprawowania urzędu;
- immunitet.

W zbliżonym tonie wypowiadają się naukowcy, którzy zajmują się ochroną danych osobowych, tłumacząc, że „Art. 199 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, iż członkowie Trybunału Stanu w sprawowaniu swoich funkcji są niezawisli. Przejawia się to, w ustanowionych przez ustawę zasadniczą gwarancjach tej niezawisłości, czyli podległości członków Trybunału Stanu przy sprawowaniu funkcji sędziowskiej i ustawom, nieodwołalności oraz posiadanym przez nich immunitacie, ukształtowanym podobnie do immunitetu sędziego”. A. Grzelak, M. Wróblewski, op. cit., s. 58.

Analogicznie jak w sądach powszechnych, administracyjnych czy wojskowych, orzeczenia Trybunału nie mogą być zmieniane „ani przez władzę wykonawczą, ani przez władzę ustawodawczą”⁴⁶. Wypadałoby się zgodzić w z Michałem Pietrzakiem, że „pogłębiła się tym samym tendencja do nadania Trybunałowi Stanu charakteru sądu powszechnego”⁴⁷, „sądu powszechnego o dwuinstancyjnej budowie wewnętrznej i dyskrejonalnej władzy przewodniczącego”⁴⁸. Trybunał Stanu stworzono też jako specjalny sąd karny⁴⁹ dla uznania odpowiedzialności karnej dycydeńców państwowych za przestępstwa w związku z piastowanym przez nich stanowiskiem.

Cechą, która zbliża Trybunał do sądów, jest też brak podległości w stosunku do innych organów władzy sądowniczej. Sąd nad notablami jest jedynie powiązany z Sądem Najwyższym – przewodniczącym Trybunału jest Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, a Sąd Najwyższy zapewnia obsługę kancelaryjną sądu dycydeńców, co można uznać za wzmocnienie niezależności „bez występowania nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego”⁵⁰, jak słusznie zauważa Stanisław Kocowski. Jeżeli Trybunał Stanu można sklasyfikować jako „odrębny organ władzy sądowniczej”⁵¹, to niewątpliwie jest też szczególnego rodzaju sądem, a jego działalność uznać należy za wymierzanie sprawiedliwości”⁵².

W doktrynie prawa konstytucyjnego wskazuje się z kolei, że są to gwarancje słabsze aniżeli w sądownictwie powszechnym, administracyjnym czy w Sądzie Najwyższym. Szczególnie niebezpieczne wydają się one, z punktu widzenia zapewnienia członkom gwarancji niezawisłości, kadencyjności pełnionych przez nich funkcji oraz możliwość reelekcji. Zob.: M. Zubik, *Trybunały po dziesięciu latach...*, s. 171–172; idem, *Trybunał Stanu – stan Trybunału...*, s. 52; K. Działocha, T. Załasiński, *Art. 199, [w:] L. Garlicki (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. 5, Warszawa 2007, s. 5. Zdaje się jednak, że kadencyjności nie można uznać za element osłabiający niezawisłość, „pod warunkiem, że ustawodawca zapewni rozwiązania balansujące ograniczenie czasu pełnienia urzędu sędziowskiego”. *Opinion on act CLKII of 2011 on the legal status and remuneration of judges and act CLXI of 2011 on the organization and administration of courts of Hungary, adopted by the Venice Commission at its 90th Plenary Session* (Venice, 16–17 March 2012), s. 19. Jedyną zatem przesłanką osłabiającą niezawisłość wydaje się być możliwość reelekcji członków Trybunału Stanu, a sam Trybunał uznać należy za oddzielony organ państwa, który nie podlega żadnemu innemu organowi, w tym Sejmowi. Izba niższa parlamentu od momentu elekcji członków Trybunału Stanu nie wpływa na niezależność badanej instytucji.

⁴⁶ J. Zaleśny, *Odpowiedzialność konstytucyjna w drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 2003, s. 19.

⁴⁷ M. Pietrzak, *Odpowiedzialność konstytucyjna w Polsce*, Warszawa 1992, s. 28.

⁴⁸ Ibidem, s. 129.

⁴⁹ Wydaje się też, że Trybunał Stanu spełnia przesłanki procesu karnego, który ujmowany jest w polskiej doktrynie karno-procesowej jako pewien ciąg następujących po sobie działań i czynności regulowanych prawem, których celem jest wykrycie przestępstwa, jak również rozstrzygnięcie o odpowiedzialności karnej. Zob.: K. Marszał, *Proces karny*, Katowice 1996, s. 11; zob. też: S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2013, s. 23; J. Skorupka, *Cel procesu karnego*, [w:] P. Hofmański (red.), *System Prawa Karnego. Zagadnienia ogólne*, t. 1, Warszawa 2013, s. 172.

⁵⁰ Zob.: S. Kotowski, *Trybunał Stanu. Postępowanie odwoławcze*, b.m.r.w., s. 6.

⁵¹ H. Zięba-Załucka, *System organów państwowych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2005, s. 211–212.

⁵² J. Trzcziński, *Charakter podstawowej działalności Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] idem (red.), *Trybunał Konstytucyjny. Materiały konferencyjne*, Wrocław 1987, s. 77 i n. Pogląd odmienny zaznaczający, że „problematiczne

Prowadząc dalej rozważania nad pozycją ustrojową Trybunału Stanu, wypada zauważyć, że jednostce skazanej nie przysługuje nadzwyczajny środek odwoławczy. Jednak skarżący może wykazać spełnienie zarówno przesłanek materialnych, jak i formalnych oraz wnieść skargę konstytucyjną na podstawie orzeczenia Trybunału Stanu. Z kolei sam Trybunał posiada umocowanie, aby „skorzystać z alternatywy skierowania do Trybunału Konstytucyjnego pytania prawnego”⁵³, kiedy od odpowiedzi na nie zależy rozstrzygnięcie sprawy karnej.

Skoro Trybunał Stanu jest sądem rozstrzygającym sprawę karną, zasadny jest pogląd, że przepis wyrażony w art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej nakłada również na Trybunał kompetencje do zadania pytania prejudycjalnego, gdyż takie umocowanie posiada sąd państwa członkowskiego Unii Europejskiej, który uzna, że orzeczenie w tym zakresie jest niezbędne do wydania rozstrzygnięcia w sprawie⁵⁴.

Z uwagi na powyższe Dyrektywa⁵⁵ wydaje się mieć zastosowanie do działalności sądów krajowych oraz Trybunału Stanu w zakresie rozstrzygnięcia sprawy karnej. Właściwość organów nadzorczych czy wyznaczanie inspektora ochrony danych osobowych nie powinny obejmować przetwarzania danych przez sąd w zakresie sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Zdaje się, że Trybunał nie powinien podlegać organowi nadzorcemu, gdyż taka konstrukcja legislacyjna narusza niezależność tego organu, który w pewnym zakresie swoich kompetencji jest sądem sprawującym wymiar sprawiedliwości w znaczeniu materialnym.

jest spełnienie przez Trybunał Stanu kryteriów »niezależnego sądu« w rozumieniu choćby art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka”. M. Zubik, *Trybunały po dziesięciu latach...*, s. 171; zob. też: idem, *Trybunał Stanu – stan Trybunału...*, s. 50. Pogląd odmienny stwierdzający, że cytowane stwierdzenie jest „sprzeczne z literalnym brzmieniem analizowanego przepisu”, zob.: B. Banaszak, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2008, s. 659; Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 lutego 2001, P.12/00, OTK ZU 2001, nr 3, poz. 47.

⁵³ Zob. szerzej rozważania na temat możliwości zadania pytania prawnego przez Trybunał Stanu: J. Trzcziński, M. Wiącek, *Art. 193 Konstytucji*, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. 5, Warszawa 2007, s. 6; zob. też szerzej pogląd odmienny, głoszący, iż „ustawa zasadnicza, wyznaczając krąg organów uprawnionych do kierowania pytań, wymienia jedynie sądy. Nie posługuje się ona pojęciem »trybunału«, co w połączeniu z brakiem jednoznacznej regulacji na poziomie ustawy może *prima facie* sugerować zamierzone przez ustrojodawcę odebranie Trybunałowi Stanu prawa do czynienia użytku z procedury pytań prawnych do Trybunału Konstytucyjnego”. G. Pastuszko, *Art. 193*, [w:] *Ustawa o Trybunale Stanu. Komentarz*, <https://sip.lex.pl/#/komentarz/587672034/469474> (dostęp: 1.09.2023).

⁵⁴ Traktat Ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm.).

⁵⁵ Zob. art. 80 Dyrektywy 2016/680 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW.

Trybunał Stanu jako administrator ochrony danych osobowych

Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił, iż sądy państw członkowskich są zobligowane do ustalenia okoliczności faktycznych sprawy koniecznych dla właściwego wskazania odpowiedzialności karnej oskarżonych⁵⁶. Ustalenia owe muszą zostać wprowadzone do orzeczenia. Warto zwrócić jednak uwagę na fakt, iż Trybunał Europejski, wyznaczając zakres normowania art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, ani w zakresie prawa ochrony danych, ani też w innych sprawach nie podzielił informacji osobowych na prywatne i publiczne⁵⁷. Wydaje się, iż za administratora ochrony danych osobowych mogą zostać uznane podmioty prawa prywatnego⁵⁸, jak również podmioty prawa publicznego. W przypadku tych drugich cele i sposoby przetwarzania danych powinny być ustalone przez prawodawcę, gdyż w ich przypadku inaczej rozumiana jest przesłanka decydowania o środkach czy celach przetwarzania danych. Naszym zdaniem przesłanka owa wynika wprost z zasady legalizmu. Trybunał Stanu jako organ państwa musi przetwarzać dane osobowe w granicach zasady legalizmu i zasady demokratycznego państwa prawnego. W przeciwieństwie do podmiotów prywatnych, które zobowiązane są do przetwarzania danych osobowych jedynie w granicach prawa.

Z punktu widzenia postępowania trybunalskiego podstawą prawną będzie oczywiście przepis art. 51 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁹. Z kolei sama

⁵⁶ Wydaje się, iż wypowiedź Europejskiego Trybunału Praw Człowieka możemy odnieść do odpowiedzialności konstytucyjnej czy odpowiedzialności karnej, stosowanej w reżimie polskiej procedury karnej. Zob. A. Wolska-Bagińska, *Ochrona danych osobowych w polskim procesie karnym*, Warszawa 2019, s. 53.

⁵⁷ Zob. M. Jagielski, *Prawo do ochrony danych osobowych – standardy europejskie*, Warszawa 2017, s. 47–48.

⁵⁸ Zgadza się z Pawłem Fajgielskim, iż „w tym zakresie nadal aktualny wydaje się pogląd, zaprezentowany przez Romana Hausera w okresie obowiązywania ustawy o ochronie danych osobowych z 1997, zgodnie z którym »w administracji publicznej cel przetwarzania danych osobowych, będzie mniej lub bardziej ogólnie wyznaczony przepisami prawa, a określony ich administrator ochrony danych osobowych, decydując o celu przetwarzania danych, będzie jedynie konkretyzował jego zakres, aby odpowiadał on potrzebom bardziej szczegółowo określonego zadania publicznego. O tym, czy dany organ, jednostka organizacyjna albo innego rodzaju podmiot jest administratorem ochrony danych osobowych, decyduje przede wszystkim rodzaj i charakter nadanych im przez prawo kompetencji z obszaru spraw publicznych oraz wyznaczone ustawowo zadania. Do uznania danego podmiotu za administratora danych osobowych, potrzebna jest jednak zawsze analiza konkretnych przepisów, mających zastosowanie w określonej sytuacji, dokonywana często wedle skomplikowanych reguł interpretacji tekstu prawnego”. P. Fajgielski, *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych, ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 123.

⁵⁹ Zob. szerzej: A. Wolska-Bagińska, *Ochrona...*, s. 53; zob. też: P. Wiliński, *Proces karny w świetle Konstytucji*, Warszawa 2011, s. 247; zob. też: idem, *Konstytucyjne gwarancje prawa karnego procesowego*, [w:] P. Hofmański (red.), *System Prawa Karnego Procesowego. Zagadnienia ogólne*, Warszawa 2013, s. 803. Oznacza to, że każdy proces przetwarzania danych przez Trybunał Stanu będzie poprzedzony badaniem proporcjonalności na etapie procesu legislacyjnego, gdyż Trybunał jest organem państwa. Zob.: K. Łakomicz, *Konstytucyjna ochrona prywatności. Dane dotyczące zdrowia*, Warszawa 2020, s. 128.

dyrektywa⁶⁰, ustawa o ochronie danych osobowych⁶¹ czy ustawa o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości⁶² stosowane będą wprost lub też odpowiednio w przetwarzaniu danych osobowych przez sądy. Przepisy te w przedmiocie ochrony danych osobowych przewidują instytucję administratora ochrony danych osobowych, będącego gwarantem praw jednostki, której dane są przetwarzane. Jako administratora ochrony danych osobowych wskazuje się najczęściej sąd, niekiedy prezesa sądu lub też sąd reprezentowany przez prezesa tego sądu.

W myśl art. 4 pkt 1 ustawy administratorem⁶³ jest „właściwy organ, który samodzielnie lub wspólnie z innym właściwym organem lub organami ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych, podmiot wskazany przez ustawę jako administrator ochrony danych osobowych, jeżeli cele i sposoby przetwarzania danych osobowych są określone w ustawie, albo podmiot wskazany przez prawo Unii Europejskiej, albo prawo państwa członkowskiego Unii lub podmiot wyznaczony zgodnie z kryteriami określonymi w prawie tego państwa”⁶⁴. Należy się zatem zgodzić z Agnieszką Grzelak i Mirosławem Wróblewskim, iż definicja sformułowana przez ustawodawcę „nie odbiega od pojęć zawartych zarówno w art. 4 pkt 7 rozporządzenia o ochronie danych osobowych i jest też w znacznej części zbieżna z pojęciem zawartym w art. 3 pkt 8 dyrektywy 2016/680”⁶⁵. Przedstawione pojęcie realizuje także zalecenia R (87)1538, według których administratorem zbiorów jest organ, służba bądź jakakolwiek inna instytucja publiczna, której prawo krajowe przyznało kompetencje w zakresie decydowania o przeznaczeniu zautomatyzowanego zbioru,

⁶⁰ Zob. art. 80 Dyrektywy 2016/680 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW.

⁶¹ Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1781 ze zm.).

⁶² Ustawa z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości (Dz.U. z 2019 r., poz. 125 ze zm.).

⁶³ Zdaniem Anny Wolskiej-Bagińskiej „nie ulega wątpliwości, że za administratora ochrony danych osobowych w procesie karnym mogą zostać uznane jedynie podmioty ze sfery publicznej, a konkretnie organy państwowe powołane do prowadzenia, nadzorowania lub rozstrzygania spraw karnych”. A. Wolska-Bagińska, *Ochrona...*, s. 73. Śluszonym rozwiązaniem ze strony ustawodawcy jest powierzenie administrowania danymi osobowymi w zakresie akt sprawy samemu Trybunałowi Stanu. Zabieg ten wzmacnia niezależność Trybunału jako jednego z elementów składowych polskiej dualistycznej władzy sądowniczej.

⁶⁴ Art. 4 Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1781). Jak słusznie zauważa P. Fajgielski: „status administratora ochrony danych osobowych może być także przypisany organowi publicznemu, jeżeli z przepisów prawa wynika, że organ ten decyduje o celach i sposobach przetwarzania danych. Zazwyczaj jednak przepis prawa choćby ogólnie reguluje te kwestie, a organ publiczny jedynie je precyzuje i uszczegóławia”. P. Fajgielski, *Art. 4*, [w:] idem, op. cit., s. 122–123.

⁶⁵ Art. 3 Ustawa z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości (Dz.U. z 2019 r., poz. 125 ze zm.).

kategorii danych osobowych, które mają podlegać rejestrowaniu, jak również o działaniach, jakim dane te będą podane⁶⁶. Dookreślenie podmiotu administrującego danymi osobowymi wymaga każdorazowego zbadania struktury organizacyjnej organu. Interpretacje bywały różne, pozycję administratora ochrony danych osobowych w Trybunale Stanu przypisywano Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego czy samemu Trybunałowi. Tak naprawdę dopiero akt zmieniający z 6 lutego 2019 r. w sposób jednoznaczny rozstrzygnął doktrynalne wątpliwości.

Nowela ustawy jednoznacznie wskazała jako administratora ochrony danych osobowych Trybunał Stanu⁶⁷, który związany jest zasadami przetwarzania danych osobowych. Trybunał powinien skonkretyzować cele przetwarzania, tak aby realizować powierzone mu zadania publiczne.

Wydaje się, iż dokonując rzeczonyj konkretyzacji, sąd nad notablami może uznać za cel wszelkie informacje o zidentyfikowanej czy też możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej⁶⁸. Cechami tymi mogą być: imię, nazwisko, numer i nazwa dokumentu stwierdzającego tożsamość, nazwa organu, który wydał dokument, wiek oskarżonego, wykształcenie, źródła utrzymania, zawód, dane o lokalizacji, cechy fizyczne czy też kilka danych, które jako zastosowane łącznie określają tożsamość.

Trybunał może również przetwarzać dane uznane w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego za sensytywne, takie jak „informacja o stanie zdrowia podana

⁶⁶ A. Wolska-Bagińska, *Ochrona...*, s. 73. Zatem „w związku z podejmowaniem różnego rodzaju działań na informacjach osobowych w ramach postępowania przed Trybunałem Stanu ma miejsce przetwarzanie danych”. Eadem, *Art. 20f*, [w:] K. Grajewski, S. Steinborn (red.), *Ustawa o Trybunale Stanu. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 364. Prawodawca zilustrował również w sposób przykładowy operacje na danych, wprowadzony przez dyrektywę, niejako go powielając, poprzez wyliczenie: niszczenia, usuwania, ograniczenia, łączenia, dopasowywania, udostępnienia, rozpowszechniania, ujawniania, wykorzystywania, przeglądania, pobierania, modyfikowania, adoptowania, przechowywania, porządkowania, organizowania, utrwalania czy zbierania danych.

⁶⁷ Zob. art. 20f ustawy z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu (Dz.U. z 2016 r., poz. 437 ze zm.). Watro wysłuchać P. Fajgielskiego, aby uzmysłowić sobie istotę powstałych wcześniej wątpliwości: „stwierdzenie, kto jest administratorem ochrony danych osobowych, jest niezwykle istotne ze względu na to, że większość wymogów określonych przepisami rozporządzenia ciąży na administratorze ochrony danych osobowych, jego także obarcza się odpowiedzialnością za naruszenie przepisów”. P. Fajgielski, *Art. 4*, [w:] idem, op. cit., s. 122.

⁶⁸ W ocenie GODO „za zbiór danych można uznać wszelkie materiały gromadzone w formie akt, w tym sądowe, prokuratorskie, policyjne i inne zawierające dane osobowe”, zob. informację umieszczoną na archiwalnej stronie internetowej GODO, http://www.giodo.gov.pl/317/id_art/979/j/pl/ (dostęp: 23.11.2023). Zdaniem Pawła Litwińskiego w aktach postępowania występuje „uporządkowany zestaw danych posiadający strukturę i dostęp do informacji według określonych kryteriów. Za takim stanowiskiem przemawia nie tylko układ tego zbioru, lecz także jego struktura oraz dostęp do danych w nim zawartych porządkowanych na podstawie określonych kryteriów”. P. Litwiński, *Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 212.

w zaświadczeniu lekarskim w postaci numeru statystycznego choroby, jak i dane jednostki dotyczące jej skazań, orzeczeń o ukaraniu⁶⁹ czy dane biometryczne.

Trybunał Stanu będzie dokonywał operacji na danych, odbierając oświadczenia od uczestników postępowania czy ujawniając dokumenty na rozprawie. Wydaje się, że „działalność” Trybunału Stanu na danych osobowych winna być uznana za przetwarzanie danych. W postępowaniu trybunalskim przede wszystkim będziemy mieć na uwadze informacje podstawowe, określające tożsamości decydentów.

W badanym kontekście zasadne zdają się rozważania Pawła Fajgielskiego, który twierdzi, iż „zakres uprawnień konkretnych osób do przetwarzania danych może wynikać wprost z przepisów szczególnych”. Oddając dalej głos autorowi, zauważamy, że „skoro kwestie te zostały uregulowane prawem i nie budzą wątpliwości, to nadanie upoważnień nie jest konieczne. Możemy w takim razie stanowisko prezentowane przez Naczelny Sąd Administracyjny na gruncie ustawy o ochronie danych osobowych z 1997 r. stosować do dyrektywy i ustawy implementacyjnej w kontekście dostępu do danych⁷⁰. Naszym zdaniem rozważania prowadzone przez Naczelny Sąd Administracyjny w zakresie klasycznego postępowania karnego możemy stosować odpowiednio do postępowania karno-trybunalskiego.

Analizując dalej odpowiednie stosowanie procedury karnej przed Trybunałem Stanu, uznać należy, iż oskarżyciel nie jest zmuszony do posiadania odrębnego upoważnienia, tak jak „prokurator legitymujący się ustawowym umocowaniem i limitowany normami proceduralnymi nie musi posiadać odrębnego pełnomocnictwa do dostępu do danych osobowych⁷¹”.

Dane personalizacyjne będą wykorzystywane przez Trybunał w zakresie:

- ❑ prowadzonych postępowań, gdyż administratorem ochrony danych w postępowaniu przygotowawczym będzie Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej;
- ❑ sprawowania wymiaru sprawiedliwości, bowiem rozstrzygnięcia o odpowiedzialności konstytucyjnej, a niekiedy i odpowiedzialności karnej, wyma-

⁶⁹ Zob. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 stycznia 2015, K 39/12, OTK ZU 2015, nr 1A, poz. 2. Należy zauważyć, że doktryna wyróżnia informację umożliwiającą bezpośrednią identyfikację osoby fizycznej oraz informację umożliwiającą pośrednią identyfikację osoby fizycznej. Pierwsza umożliwia odróżnienie konkretnej osoby bez konieczności uwzględniania innych danych. Natomiast druga wymaga uzyskania kolejnych danych w celu identyfikacji tożsamości osoby fizycznej przy użyciu pewnych unikalnych cechy, które pozwolą ją odróżnić od innych podmiotów. Zob. A. Grzelak, M. Wróblewski, op. cit., s. 64–67; zob. też: A. Wolska-Bagińska, *Ochrona...*, s. 17–27.

⁷⁰ P. Fajgielski, *Art. 29*, [w:] idem, op. cit., s. 352.

⁷¹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 21 grudnia 2006 roku, sygn. OSK 1279/05, lex nr 321545. Wydaje się również, że Kodeks postępowania karnego, jak też ustawa z 14.12.2018 r. o ochronie danych osobowych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości prowadzi do wniosków o innym poziomie ochrony danych osobowych w procesie karnym. Zob. szerzej: A. Wolska-Bagińska, *Ochrona...*, s. 225.

gają przedsięwzięcia w zakresie postępowania trybunalskiego czynności na danych osobowych. Trybunał Stanu powinien przy tym unikać przetwarzania większej ilości danych, aniżeli jest to niezbędne dla oceny odpowiedzialności decydentów, którzy są oskarżonymi;

- ❑ sprawozdawczości finansowej;
- ❑ przetwarzania danych osób w systemie monitoringu wizyjnego.

Inspektor ochrony danych osobowych w Trybunale Stanu

Inspektor ochrony danych osobowych staje się organem następczym w stosunku do organu, którym był ABI na mocy poprzedniej regulacji normatywnej⁷². Wydaje się, iż intencją prawodawcy unijnego było rozszerzenie kompetencji badanego organu, aby stał się on dodatkowym podmiotem, nadzorującym procesy przetwarzania danych.

Do podstawowych kompetencji inspektora ochrony danych osobowych należeć będzie informowanie administratora ochrony danych, podmiotu przetwarzającego, jak również pracowników, którzy wykonują pracę na danych osobowych o prawach i obowiązkach, które spoczywają na nich na mocy ustawy implementującej oraz samej dyrektywy. Odnosi się wrażenie, że zamierzeniem unijnego prawodawcy było poszerzenie obowiązków inspektora ochrony danych osobowych, aby ten stał się obok administratora ochrony danych osobowych, dodatkowym podmiotem zarządzającym i nadzorującym działania na danych osobowych⁷³. Należy zaznaczyć, że w kwestii posiadanych kompetencji odpowiedzialny za wybór inspektora ochrony danych osobowych, a tym samym za jego umiejętności, jak również wykonywanie przezeń zadań jest administrator danych osobowych. W interesie administratora ochrony danych osobowych jest taki wybór inspektora ochrony danych osobowych, który zapewni w jego imieniu rzetelne wykonywanie zadań.

Wydaje się, iż takie założenia przyświecały grupie roboczej pracującej nad przepisem art. 29, gdyż wskazała ona w swoich wytycznych, że „poziom wiedzy fachowej nie jest nigdzie jednoznacznie określony, ale musi być współmierny do charakteru, skomplikowania i ilości danych przetwarzanych w ramach jednostki. Dla przykładu, w przypadku wyjątkowo skomplikowanych procesów przetwarzania danych osobowych lub w sytuacji przetwarzania dużej ilości danych szcze-

⁷² W sposób analogiczny, jak w przypadku ABI, administrator ochrony danych osobowych wraz z podmiotem, który przetwarza dane, zawiadamiają Prezesa Urzędu o wyznaczeniu inspektora ochrony danych osobowych.

⁷³ Zob. A. Kaczmarek, *Art. 8*, [w:] B. Marcinkowski (red.), *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 39.

gólnych kategorii, inspektor ochrony danych osobowych może potrzebować wyższego poziomu wiedzy i wsparcia. Ponadto inaczej sytuacja przedstawiać się będzie w przypadku podmiotów regularnie przekazujących dane do państw trzecich niż w sytuacji, gdy przekazywanie takie ma charakter okazjonalny. W związku z tym wybór inspektora ochrony danych osobowych powinien być dokonany z zachowaniem należytej staranności i brać pod uwagę charakter przetwarzania danych w ramach podmiotu⁷⁴. Na mocy obecnie panującej ustawy osoba inspektora ochrony danych osobowych zgłaszana jest elektronicznie, a zgłoszenie powinno być opatrzone podpisem potwierdzonym profilem zaufanym lub opatrzone kwalifikowanym podpisem. Należy uznać to za znaczące usprawnienie procesu zgłaszania inspektorów ochrony danych osobowych.

Obligatoryjność ich wyznaczenia nie obejmuje sądów sprawujących wymiar sprawiedliwości⁷⁵. Odstępstwo to jest podyktowane potrzebą zagwarantowania niezawisłości sądów w zakresie orzekania. Omawiany wyjątek obejmuje funkcję sądów polegającą na sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. „Prezes Urzędu nie będzie właściwy do sprawowania nadzoru nad przetwarzaniem danych osobowych przez sądy w ramach sprawowania przez nie wymiaru sprawiedliwości”⁷⁶. Aktualny wydaje się zatem pogląd Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, wyrażony jeszcze na podstawie poprzednio obowiązującej ustawy, że wyłącznie właściwy ze względu na stadium postępowania karnego organ prowadzący postępowanie karne „prokurator lub sąd” powinien być uznany za administratora ochrony danych osobowych.

Zdaje się, iż poczynione na gruncie poprzedniej regulacji ustawowej rozważania Generalnego Inspektora Danych Osobowych można z powodzeniem zastosować

⁷⁴ Uzasadnienie projektu ustawy o ochronie danych osobowych, VIII kadencja, druk sejm. Nr 2410, s. 13. Uznać należy również, że inspektor ochrony danych osobowych powinien mieć wiedzę w zakresie: dokonywania operacji na danych, zabezpieczeń stosowanych u administratora ochrony danych osobowych czy systemów teleinformatycznych.

⁷⁵ Zdaniem P. Fajgielskiego wątpliwe jest wprowadzanie do krajowej regulacji takiego przepisu, gdyż nie niesie on za sobą nowej treści normatywnej. Polski ustawodawca w najmniejszym zakresie nie doprecyzowuje ani też nie modyfikuje normy ogólnej wskazanej w rozporządzeniu. Autor podnosi problem, że przepis krajowy, poprzez literalne powtarzanie rozporządzenia, nie ma znaczenia prawnego. Zob. P. Fajgielski, *Art. 55*, [w:] idem, op. cit., s. 735.

⁷⁶ Pismo GIODO z 24 lutego 2016 r., DOLIS-035-2106/16, <https://archiwum.giodo.gov.pl/pl/1520260/10075> (dostęp: 24.11.2023); O. Legat, *Art. 34*, [w:] B. Marcinkowski (red.), op. cit., s. 107. Pogląd odmienny mówi, że „na gruncie dyrektywy 2016/680 oraz przepisów ustawy o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości sąd i prokuratura będą miały obowiązek wyznaczenia inspektora ochrony danych osobowych, w odniesieniu do wszystkich aspektów ich działalności »również sprawowania wymiaru sprawiedliwości«, ponieważ przepisy ustawy »art. 46« takiego wyłączenia nie przewidują. Polski ustawodawca nie skorzystał z możliwości, jaką daje art. 32 ust. 1 dyrektywy 2016/680”. A. Grzelak, M. Wróblewski, op. cit. s. 99; por. z art. 1 ust 3) Ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości (Dz.U. z 2019 r., poz. 125 ze zm.).

do Trybunału Stanu prowadzącego postępowanie karne, a nawet postępowanie z odpowiedzialności konstytucyjnej. Konieczność bowiem rozstrzygnięcia odpowiedzialności uregulowanej ustawą o Trybunale Stanu wymaga podejmowania w zakresie prowadzonego postępowania licznych działań na danych osobowych. Rozwiązanie przyjęte przez unijnego prawodawcę wydaje się być zasadne, gdyż nadzór dokonywany przez organ właściwy w zakresie ochrony danych osobowych stałby się niedopuszczalną ingerencją w niezależność i niezawisłość władzy sądowniczej. W naszej ocenie analogiczne, negatywne skutki może przynieść ustalenie obecnej Krajowej Rady Sądownictwa organem nadzorczym w zakresie przetwarzania danych osobowych w postępowaniu trybunalskim. Zdaje się, że angażowanie Rady w działania sądu nad notablami na danych osobowych naruszy zasadę niezależności Trybunału.

Wnioski

Kończąc rozważania z zakresu wymierzania sprawiedliwości, pojęcia sądu, zarządzania danymi osobowymi, jak również pozycji ustrojowej Trybunału Stanu, wydaje się, iż trzeba uznać, że pojęcie sprawowania wymiaru sprawiedliwości winno być definiowane w sposób materialny, a wymierzanie sprawiedliwości to działanie w imieniu państwa, które polega na rozstrzygnięciu sporów na podstawie norm prawnych.

Niektóre kompetencje Trybunału Stanu traktować trzeba jako wymierzanie sprawiedliwości w przedmiotowym ujęciu tejże definicji. Trybunał w badaniu sprawy karnej określa stan faktyczny, dokonuje kwalifikacji prawnej, używa zatem odpowiedniej normy zrekonstruowanej w oparciu o obowiązujące przepisy. Kluczowe w badanej kwestii są związki, jakie występują pomiędzy władzą sądowniczą, wymiarem sprawiedliwości a sądami.

Samo pojęcie „władza sądownicza” w Konstytucji nie jest wypełniane jedynie przez sądy. Utworzenie wspólnego rozdziału w ustawie zasadniczej dla sądów i trybunałów jest fundamentalne, gdyż realizuje postulat równoważenia się każdej z władz wewnątrz poszczególnych władz, tworząc je dwusegmentowymi. Trybunał jest organem niezależnym, charakter jego zadań polega na orzekaniu, członkowie posiadają atrybut niezawisłości oraz wypełniają funkcję gwarancyjną wobec ustawy zasadniczej. Sąd nad notablami rozstrzyga również spory z mocy prawa, wykorzystując do tego celu przepisy procedury sądowej. Dlatego jesteśmy zdania, że postępowanie trybunalskie posiada wszelkie właściwości procedury, typu sądowego.

W preambule Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) wskazano, iż stosuje się je w zakresie funkcjonowania innych organów wymiaru sprawiedli-

wości i sądów, niemniej każde z państw członkowskich może uszczegółowić procedury i operacje pracy na danych osobowych, które realizują organy wymiaru sprawiedliwości i sądy krajowe. Wydaje się, że właściwość polskiego organu nadzoru nie może obejmować Trybunału Stanu jako sądu przetwarzającego dane osobowe w formie akt sądowych, sprawującego w pewnym zakresie swojej działalności wymiar sprawiedliwości tak, by chronić jego niezależność i niezawisłość jego członków.

Z kolei aktualne rozwiązanie normatywne nie zasługuje na aprobatę. Obecna Krajowa Rada Sądownictwa nie posiada zdolności stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, nie odpowiada standardom europejskim, jest zależna od organów władzy ustawodawczej i wykonawczej oraz nie posiada właściwej legitymacji.

Uważamy również, że przedstawiony na kanwie niniejszej publikacji problem badawczy należy rozważyć szerzej, w kontekście ustrojowym. Zdaje się, iż „uzdrowiona” Krajowa Rada Sądownictwa rozumiana jako niezależny organ administracji państwowej, stojący na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, reprezentujący sądy, oddzielony od wpływów politycznych. Poprzez sprawowanie nadzoru nad przetwarzaniem danych osobowych także będzie osłabiać niezależność sądu nad notablami.

Wydaje się, iż po uwzględnieniu postulatów *de lege ferenda* przez ustawodawcę, który aktem zmieniającym z 6 lutego 2019 r. wskazał Trybunał Stanu jako administratora ochrony danych osobowych, wzmacniając jego niezależność, należy wystosować kolejny postulat *de lege ferenda* o powierzenie kompetencji nadzorczych w zakresie przetwarzania danych osobowych Sądowi Najwyższemu. Sądzimy, że proponowany zabieg legislacyjny zwiększyłby niezależność Trybunału, wzmacniając jego pozycję ustrojową.

Bibliografia

- Arystoteles, *Polityka*, tłum. L. Piotrowicz, Wrocław 1953.
- Banaszak B., *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2008.
- Banaszak B., Preisner A., *Prawo konstytucyjne*, Wrocław 1993.
- Bieńkowska B., *Wybrane aspekty wzajemnej relacji zasady skargowości i kontradiktoryjności oraz ich wpływu na określenie formy procesu i kształtu sporu stron przed sądem*, „Przegląd Sądowy” 1997, 6, s. 49–68.
- Brzozowski W., *Niezależność konstytucyjnego organu państwa i jego ochrona*, Warszawa 2016.
- Chmaj M., *Wolności i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2008.
- Czeszejko-Sochacki Z., *Prawo do sądu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Ogólna charakterystyka)*, „Państwo i Prawo” 1997, 11–12, s. 86–105.

- Czeszejko-Sochacki Z., *Zarys modelu polskiego Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] E. Zwierchowski (red.), *Prawo i kontrola jego zgodności z Konstytucją*, Warszawa 1997.
- Działocha K., Zalański T., Art. 199, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. 5, Warszawa 2007.
- Dudek D., *Trybunał Konstytucyjny jako organ władzy sądowniczej (uwagi o nowym uregulowaniu pozycji i kompetencji Trybunału)*, [w:] C. Banasiński, J. Oniszczuk (red.), *Trybunał Konstytucyjny*, Warszawa 1998.
- Fajgielski P., *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych, ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Filar M., *Niektóre węzłowe problemy orzecznictwa Trybunału Stanu III Rzeczypospolitej*, [w:] *Zesztandarem prawa przez świat. Księga dedykowana Profesorowi Wieńczysławowi Józefowi Wagnerowi von Igelgrund z okazji 85-lecia urodzin*, Kraków 2002.
- Garlicki L., Art. 175, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2005.
- Garlicki L., Art. 181, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2005.
- Grajewska A., *Zasada niezawisłości sędziowskiej i niezależności sądów*, [w:] R. Dudek (red.), *Zasady ustroju III Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2009.
- Grajewski K., *Dysfunkcjonalność Krajowej Rady Sądownictwa w polskim systemie ustrojowym po zmianach ustawowych: Uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r.*, BSA I-4110-1/20, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2020, 4, s. 161–169.
- Grzelak A., Wróblewski M., *Ochrona danych osobowych w sądach i prokuraturze*, Warszawa 2019.
- Jagielski M., *Prawo do ochrony danych osobowych – standardy europejskie*, Warszawa 2017.
- Jaskiernia J., *Sądownictwo powszechne – założenia konstytucyjne i reforma dostosowawcza*, [w:] W. Skrzydło (red.), *Sądy i trybunały w Konstytucji i praktyce*, Warszawa 2005.
- Jaśkowski K., *Kilka uwag o niezawisłości sędziowskiej*, [w:] *Państwo prawa. Administracja. Sądownictwo. Prace dedykowane prof. dr hab. Januszowi Łętowskiemu*, Warszawa 1999.
- Kaczmarek A., Art. 8, [w:] B. Marcinkowski (red.), *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Kuciński J., *Konstytucyjny urząd państwowy Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2003.
- Kuryłowicz M., *Słownik terminów, zwrotów i sentencji prawniczych łacińskich oraz pochodzenia łacińskiego*, Kraków 2002.
- Kempisty H., *Trybunał Stanu Postępowanie w pierwszej instancji*, Warszawa 1983.
- Kotowski S., *Trybunał Stanu. Postępowanie odwoławcze*, b.m.r.w.
- Legat O., Art. 34, [w:] B. Marcinkowski (red.), *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Litwiński P., *Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz*, Warszawa 2017.
- Łakomiec K., *Konstytucyjna ochrona prywatności. Dane dotyczące zdrowia*, Warszawa 2020.

- Marcinkowski B., *Art. 6*, [w:] B. Marcinkowski (red.), *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Marszał K., *Proces karny*, Katowice 1996.
- Marszał K., *Postępowanie przed organami państwa*, Warszawa 1982.
- Mendy W., *Zasada kontrydiktoryjności w praktyce sądów karnych*, „Palestra” 1990, 8–9.
- Murzynowski A., *Istota i zasady procesu karnego*, Warszawa 1994.
- Młynarska-Sobaczewska A., *Wymiar sprawiedliwości*, [w:] D. Górecki (red.), *Polskie prawo konstytucyjne*, Warszawa 2008.
- Olechno A., *Władza sądownicza. Wymiar sprawiedliwości*, [w:] M. Grzybowski (red.), *Prawo konstytucyjne*, Białystok 2008.
- Oniszczyk J., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2000.
- Pastuszko G., *Art. 193*, [w:] *Ustawa o Trybunale Stanu. Komentarz*, <https://sip.lex.pl/#/komentarz/587672034/469474> (dostęp: 1.04.2022).
- Pawela S., *Zasada niezawisłości sędziowskiej w poglądach Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] *Konstytucja i gwarancje jej przestrzegania. Księga pamiątkowa ku czci prof. Janiny Zakrzewskiej*, Warszawa 1996.
- Piasecki K., *Leksykon prawa konstytucyjnego, 100 podstawowych pojęć*, red. A. Szmyt, Warszawa 2010.
- Piechota M., *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w orzecznictwie TK*, [w:] M. Zubik (red.), *Minikommentarz dla Maksiprofesaora, Księga jubileuszowa profesora Leszka Garlickiego*, Warszawa 2017.
- Pietrzak M., *Odpowiedzialność konstytucyjna w Polsce*, Warszawa 1992.
- Rawls J., *Teoria sprawiedliwości*, tłum. M. Panufnik, J. Pasek, A. Romaniuk, Warszawa 1994.
- Rączka M., *Ustrój sądownictwa*, [w:] Z. Witkowski (red.), *Prawo konstytucyjne*, Toruń 2009.
- Rost A., *Instytucje polskiego prawa konstytucyjnego*, Poznań 2005.
- Rzepliński A., *Rola sędziów w demokratycznym państwie prawa*, [w:] T. Wardyński, M. Niziołek (red.), *Niezależność sądownictwa i zawodów prawniczych jako fundamenty państwa prawa. Wyzwania współczesności*, Warszawa 2009.
- Sagan S., *Prawo konstytucyjne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1999.
- Sarnecki P., *Władza sądownicza w Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, „Rejent” 1997, 5, s. 113–126.
- Skorupka J., *Cel procesu karnego*, [w:] P. Hofmański (red.), *System Prawa Karnego. Zagadnienia ogólne*, t. 1, Warszawa 2013.
- Skrzydło W., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Komentarz*, Warszawa 1998.
- Skupiński J., *Gwarancje prawidłowości orzekania na tle sporu o pojęcie wymiaru sprawiedliwości*, „Państwo i Prawo” 1972, 8–9, s. 82–94.
- Sokolewicz W., *Czy rak może być rybą a Trybunał sądem?*, [w:] *Państwo prawa, administracja, sądownictwo. Prace dedykowane prof. dr hab. Januszowi Łętowskiemu*, Warszawa 1999.
- Sokolewicz W., *Konstytucyjna regulacja władzy sądowniczej*, [w:] *Konstytucja, ustrój, system finansowy państwa. Księga pamiątkowa ku czci prof. Natalii Gajl*, Warszawa 1999.

- Szmulik B., *Sądownictwo Konstytucyjne – ochrona konstytucyjności prawa w Polsce*, Lublin 2001.
- Szyszkowa A., *Sądy i trybunały*, [w:] P. Chmielnicki (red.), *Konstytucyjny system władz publicznych*, Warszawa 2009.
- Szyszkowski W., *Trybunał Stanu*, [w:] Z. Witkowski (red.), *Prawo Konstytucyjne*, Toruń 1998.
- Trzciniński J., *Art. 173*, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 1999.
- Trzciniński J., *Charakter podstawowej działalności Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] *Trybunał Konstytucyjny*, Materiały konferencyjne, Wrocław 1987.
- Trzciniński J., Wiącek M., *Art. 193 Konstytucji*, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. 5, Warszawa 2007.
- Wajda D., *Uwagi o potrzebie reformy Trybunału Stanu*, „Przegląd Sejmowy” 2008, 2, s. 113–133.
- Waltoś S., Hofmański P., *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2013.
- Wiącek M., *Pytanie prawne sądu do Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2011.
- Wiliński P., *Konstytucyjne gwarancje prawa karnego procesowego*, [w:] P. Hofmański (red.), *System Prawa Karnego. Zagadnienia ogólne*, t. 1, Warszawa 2013.
- Wiliński P., *Proces karny w świetle Konstytucji*, Warszawa 2011.
- Włodyka S., *Ustrój organów ochrony prawnej*, Warszawa 1975.
- Wolska-Bagińska A., *Art. 20f*, [w:] K. Steinborn (red.), *Ustawa o Trybunale Stanu. Komentarz*, S. Grajewski, Warszawa 2020.
- Wolska-Bagińska A., *Ochrona danych osobowych w sądach i prokuraturze*, red. A. Grzelak, Warszawa 2019.
- Wróblewski J., *Trybunał Stanu. Delikt konstytucyjny*, Warszawa 1985.
- Zalesny J., *Charakter prawny Trybunału Stanu*, „Przegląd Sądowy” 2007, 7–8, s. 50–57.
- Zalesny J., *Odpowiedzialność konstytucyjna w prawie polskim okresu transformacji ustrojowej*, Toruń 2004.
- Zalesny J., *Odpowiedzialność konstytucyjna w drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 2003.
- Zieliński A., Zubik M., *Przyszłość polskiego wymiaru sprawiedliwości*, Warszawa 2002.
- Zięba-Załuca H., *System organów państwowych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2007.
- Zięba-Załuca H., *Władza ustawodawcza, wykonawcza, sędziowska w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2002.
- Zubik M., *Trybunał Stanu – stan Trybunału (Słów kilka o polskim sądzie nad notablami)*, [w:] A. Szmyt (red.), *Trzecia władza. Sądy i Trybunały w Polsce*, Materiały Jubileuszowego L Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Prawa konstytucyjnego, Gdynia 24–26 kwietnia 2008, Gdańsk 2008.
- Zubik M., *Trybunały po dziesięciu latach obowiązywania Konstytucji III RP*, „Przegląd Sejmowy” 2007, 4, s. 169–179.
- Zubik M., *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w świetle Konstytucji i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, „Przegląd Sejmowy” 2005, 3, s. 71–89.
- Zwierzchowski E., *Sądownictwo konstytucyjne*, Białystok 1994.